

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Białymstoku**

Białystok, dnia 30 grudnia 2010 r.

**Pan
Zbigniew Sokołowski
Wójt Gminy Wizna**

LBI-4101-18-01/2010
P/10/113

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku przeprowadziła w Urzędzie Gminy Wizna (zwanym dalej „Urzędem”), kontrolę realizacji zadań z zakresu zarządzania środowiskiem w latach 2008-2010.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokole kontroli podpisanym 7 grudnia 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuje Panu Wójtowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, realizację zadań z zakresu zarządzania środowiskiem w latach 2008-2010. Pozytywną ocenę uzasadniają w szczególności:

- przyjęcie przez Radę Gminy *Programu ochrony środowiska i Planu gospodarki odpadami*,
- właściwe określenie zadań z zakresu ochrony środowiska w *Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy na lata 2002-2015* oraz w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego*,
- prawidłowe wydawanie decyzji w zakresie środowiskowych uwarunkowań realizacji inwestycji oraz dotyczących usuwania drzew i krzewów,
- rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej oraz podjęcie, w porozumieniu z 18 gminami, realizacji systemu gospodarki odpadami,
- efektywne i zgodne z przeznaczeniem wykorzystanie środków gminnego funduszu ochrony środowiska,
- prawidłowe wykonywanie zadań w zakresie ochrony przed powodzią.

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701, ze zm.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły głównie:

- nieaktualizowania *Programu ochrony środowiska* i *Planu gospodarki odpadami* oraz nieokreślenia w *Programie ochrony środowiska* mierników realizacji celów oraz zadań na lata 2008-2010,
 - niesporządzania wymaganych raportów i sprawozdań z realizacji *Programu ochrony środowiska* i *Planu gospodarki odpadami*,
 - niezrealizowania w latach 2008-2010 większości zadań wynikających z *Planu gospodarki odpadami*, w tym dotyczących zorganizowanej (i selektywnej) zbiórki odpadów,
 - nieegzekwowania od podmiotów świadczących usługi w zakresie zbierania odpadów i wywozu nieczystości płynnych informacji określonych w art. 9a ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
 - niewykonywania kontroli działalności podmiotów zajmujących się odbieraniem odpadów komunalnych i opróżnianiem zbiorników bezodpływowych.
 - niezamieszczania w Biuletynie Informacji Publicznej wymaganych informacji dotyczących ochrony środowiska.
1. Zgodnie z wymogami art. 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska² (Poś) i art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody³ (uoop), w Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Wizna na lata 2002-2015, uwzględniono zasady ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, w tym dotyczące ochrony obszarów Natura 2000. Wywiązano się także z obowiązków wynikających z art. 17 ust. 1 Poś i art. 14 ust. 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach⁴ w zakresie opracowania *Programu ochrony środowiska na lata 2004-2014* oraz *Gminnego Planu Gospodarki Odpadami Gminy Wizna*.

W *Programie ochrony środowiska* zawarto m.in. diagnozę stanu środowiska, zasady zarządzania środowiskiem i informacje o obszarach i obiektach chronionych (w tym 3.888 ha obszarów Natura 2000). W *Programie* tym nie ustalono jednak: [1] harmonogramu realizacji zadań na lata 2008-2010, [2] informacji o występowaniu na terenie Gminy gatunków chronionych⁵ [3] precyzyjnych mierników wykonania zadań. Ponadto w *Programie* błędnie podano, że Biebrzański Park Narodowy sąsiaduje z gminą Wizna i położony jest poza jej granicami, podczas gdy część tego parku położona jest na terenie gminy (w miejscowości Sieburczyn).

² Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.

³ Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 ze zm.

⁴ Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 (tekst jednolity).

⁵ W tym czasie występowały: 23 gatunki ptaków, 6 gatunków roślin i 5 gatunków ssaków zagrożonych.

W *Planie gospodarki odpadami* ujęto wszystkie elementy określone w art. 14 ust. 2 ustawy o odpadach, w tym: [1] opis aktualnego stanu gospodarki odpadami, [2] cele w zakresie gospodarki odpadami z podaniem terminów ich osiągnięcia, [3] prognozowane zmiany i plan działań w zakresie wytwarzania i gospodarowania odpadami, [4] szczegółowy harmonogram działań na lata 2008-2010 r.

Przed opracowaniem *Programu ochrony środowiska* i *Planu gospodarki odpadami*, (uchwalonych 15 lipca 2004 r.) nie sporządzono prognozy oddziaływania na środowisko, wymaganej w art. 41 ust. 1 Poś; dokumenty te nie były także aktualizowane⁶.

W okresie objętym kontrolą Pan Wójt nie sporządzał raportów z realizacji *Programu ochrony środowiska*, mimo obowiązku wynikającego z art. 18 ust. 2 Poś oraz (za lata 2008-2009) sprawozdania z realizacji *Planu gospodarki odpadami*, wymaganego postanowieniami art. 14 ust. 12b pkt 4 ustawy o odpadach.

2. W obowiązującym *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wizna* (Studium) ustalono zadania dotyczące środowiska, wynikające: [1] z art. 10 ust. 1 pkt 3 i 9, ust. 2 pkt 3, 8-9, 11 i 14 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁷ (upup), w tym dotyczące ochrony obszarów Natura 2000 przed zabudową i zanieczyszczeniami, [2] art. 72 ust. 1 pkt 3-6 Poś, w tym dotyczące ochrony przyrody, [3] art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków⁸, w tym dotyczące rozbudowy sieci kanalizacyjnej oraz [4] ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne⁹.

Przed sporządzeniem *Studium*, nie wykonano jednak opracowania ekofizjograficznego, wymaganego postanowieniami art. 72 ust. 4 Poś. Pan Wójt nie dokonał też analizy aktualności *Studium*, mimo obowiązku wynikającego z art. 32 ust. 1 upzp.

3. Kontrola spójności dokumentów strategicznych Gminy wykazała, że *Studium* uwzględniało ustalenia *Strategii* w odniesieniu do środowiska (w tym: charakterystykę geograficzną i przyrodniczą Gminy; diagnozę stanu infrastruktury technicznej oraz zadania w zakresie środowiska). Stosownie do wymagań art. 9 ust. 2 upzp, zasady określone w *Studium* były zgodne z zasadami ochrony środowiska zawartymi w *Programie ochrony środowiska*.

⁶ Zgodnie z art. 14 ust. 14 ustawy o odpadach, Plan gospodarki odpadami jest aktualizowany co 4 lata, a w Programie ochrony środowiska ustalono, że będzie on aktualizowany raz na 4 lata.

⁷ Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 ze zm.

⁸ Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 ze zm. (tekst jednolity).

⁹ Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm. (tekst jednolity).

4. Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia realizację *Planu gospodarki odpadami*. Zrealizowano bowiem tylko jedno z 8 zadań ustalonych w Planie, tj. bieżący monitoring stanu wód odciekowych ze składowiska odpadów. Nie zrealizowano m.in. zadań dotyczących selektywnej zbiórki odpadów, realizacji lokalnych kompostowni, rekultywacji składowiska odpadów.

Wbrew wymaganiom obowiązującego od 1 stycznia 2009 r. art. 16a pkt 5 ustawy o odpadach Gmina: [1] nie inicjowała i nie ułatwiała tworzenia punktów zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, [2] nie wskazywała lokalizacji, w których mogą być prowadzone akcje odbierania tego sprzętu od mieszkańców Gminy, [3] nie podejmowała działań informacyjnych i edukacyjnych w tym zakresie. Część tych zadań będzie wykonana w ramach porozumienia na współfinansowanie wspólnego dla 18 gmin systemu gospodarki odpadami komunalnymi, stosownie do postanowień art. 16a pkt 3 ustawy o odpadach (na podstawie tego porozumienia rozpoczęto już prace związane z budową wysypiska odpadów).

W latach 2008-2010 liczba gospodarstw domowych objęta zorganizowanym systemem zbiórki odpadów wynosiła 732, co stanowiło 64,4%, w stosunku do ogólnej liczby gospodarstw. Urząd nie dysponował informacjami odnośnie sposobu likwidacji odpadów komunalnych z pochodzących z gospodarstw domowych nie objętych zorganizowaną zbiórką odpadów. Pan Wójt zapewnił, że w 2011 r. przeprowadzona będzie kontrola dotycząca wykonywania przez właścicieli nieruchomości obowiązków w zakresie gromadzenia i usuwania odpadów.

W okresie objętym kontrolą Wójt podejmował działania mające na celu ograniczenie zjawiska występowania nielegalnych wysypisk odpadów. Jednak w toku oględzin przeprowadzonych podczas kontroli NIK ujawniono, że na terenie Gminy (w obrębie obszaru Natura 2000) znajdowały się 2 „dzikie” wysypiska śmieci.

Stosownie do postanowień art. 3 ust. 3 pkt 1-3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹⁰ (uouc), prowadzono ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.

Kontrola wykazała, że stosownie do postanowień art. 9a ust. 2 uouc, jeden spośród dwóch podmiotów zajmujących się zorganizowanym systemem odbierania odpadów z terenu Gminy (MPO Sp. z o.o. w Białymstoku), wywiązał się z obowiązku przekazania za 2009 r. informacji o masie zebranych odpadów ulegających biodegradacji i o sposobie ich zagospodarowania (Urząd informacji takiej nie wyegzekwował za lata 2007-2008 r.

¹⁰ Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008 ze zm. (tekst jednolity).

od MPO i w zakresie nieczystości płynnych za lata 2007-2009 od Spółdzielni Kółek Rolniczych w Wiźnie). Urząd nie korzystał z uprawnienia kontrolowania działalności tych przedsiębiorstw, wynikającego z art. 8b ust. 1 uouc oraz nie przeprowadzał kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska, wymaganych postanowieniami w art. 379 ust. 1 ustawy Poś.

Gmina w zezwoleniach na prowadzenie działalności w zakresie zbierania i odprowadzania odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych, zobowiązała przedsiębiorców do przestrzegania przepisów odpowiednich ustaw oraz wyznaczyła warunek dotyczący obowiązku wdrożenia selektywnej zbiórki odpadów. Wykonanie tych zadań zostało przewidziane w ramach wspólnego systemu gospodarki odpadami na podstawie porozumienia zawartego w 2009 r. przez 18 gmin.

Rada Gminy dopiero w dniu 31 marca 2010 r. podjęła uchwałę w sprawie określenia górnych stawek opłat za usługi odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, w której ustalono niższe stawki opłat w przypadku, gdy odpady zostały posegregowane, stosownie do art. 6 ust. 4 uouc.

5. W latach 2008-2009 Pan Wójt nie wywiązywał się z obowiązku (wynikającego z art. 162 ust. 6 *Poś*) przedłożenia marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (informację taką złożono tylko za rok 2007).
6. We wrześniu 2010 r. opracowano Projekt *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest wraz z inwentaryzacją*, w którym ustalono m.in.: harmonogram działań na lata 2010-2032 (w tym: obowiązek corocznej aktualizacji bazy danych dotyczącej azbestu, oraz prowadzenia szkoleń i działalności informacyjno-edukacyjnej). Począwszy od lipca 2010 r. prowadzono rejestr dotyczący usytuowania na terenie Gminy azbestu.
7. W Urzędzie właściwie prowadzono postępowania administracyjne i wydawano decyzje dotyczące:
 - środowiskowych uwarunkowań realizacji inwestycji (wydano 16 takich decyzji, w tym pięć dotyczących przedsięwzięć na obszarze Natura 2000),
 - usuwania drzew i krzewów (wydano 61 decyzji, w których nie naliczono opłat¹¹, natomiast znalazły się w nich klauzule zobowiązujące do zastąpienia usuniętych drzew innymi drzewami),

¹¹ Wystąpiły bowiem przypadki określone w art. 86 ust. 1 pkt 2, 4 i 6 uoop

- warunków zabudowy i lokalizacji inwestycji celu publicznego na obszarach Natura 2000 (wydano 23 takie decyzje).
- 8. Prawidłowo wykorzystano w 2009 r. środki gminnego funduszu ochrony środowiska w wysokości 10.099 zł (pochodzące głównie z opłat za korzystanie ze środowiska) przeznaczając je na zadania określone w art. 406 Poś, tj. np. na: wykonanie opinii dotyczącej zmiany stanu wody, zakup worków na śmieci, sfinansowanie kosztów szkoleń (dotyczących środowiska) oraz na wykonanie nasadzeń roślinnych w parku przy Pomniku Obrońców Wizny.
- 9. Gmina podjęła skuteczne działania zmierzające do rozbudowy systemu kanalizacji sanitarnej. W dniu 29 grudnia 2009 r. zawarto z Urzędem Marszałkowskim Województwa Podlaskiego umowę na realizację przedsięwzięcia „Budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Kramkovo relacji Wizna-Kramkovo-Srebrowo” (w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich). Wartości inwestycji ustalono na kwotę 1.785,8 tys. zł z terminem realizacji do końca października 2011 r.
- 10. Gmina Wizna tylko w nieznacznym stopniu jest zagrożona ryzykiem wystąpienia powodzi (takie ryzyko dotyczy głównie łąk i innych obszarów niezabudowanych). W okresie objętym kontrolą – zgodnie z wymogiem art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym¹² – funkcjonował należycie wyposażony magazyn przeciwpowodziowy.
- 11. W Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu, nie zamieszczano (na skutek zaniedbań pracownika odpowiedzialnego za funkcjonowanie BIP) informacji, wymaganych postanowieniami art. 21 ust. 2 pkt 24 lit. f ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko¹³, w szczególności o wnioskach i zezwoleniach na usunięcie drzew i krzewów.

Przedstawiając powyższe uwagi i oceny, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) zaktualizowanie i uzupełnienie o brakujące elementy *Programu ochrony środowiska*, *Planu gospodarki odpadami* oraz *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego*;
- 2) sporządzanie wymaganych raportów z wykonania *Programu ochrony środowiska* oraz sprawozdań z realizacji *Planu gospodarki odpadami*;

¹² Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.

¹³ Dz. U. Nr 199, poz. 1227 ze zm.

- 3) zapewnienie pełnej realizacji *Planu gospodarki odpadami*, w tym m.in. zorganizowanie systemu selektywnej zbiórki odpadów, wspierania realizacji kompostowni oraz prowadzenie edukacji ekologicznej;
- 4) podjęcie działań w celu usunięcia nielegalnych wysypisk odpadów
- 5) egzekwowanie (od podmiotów świadczących usługi w zakresie zbierania i odprowadzania odpadów) informacji określonych w art. 9a ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach;
- 6) wykorzystanie uprawnień wynikających z art. 8b ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, do prowadzenia kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorców, którym wydano zezwolenia na zbieranie i odprowadzanie odpadów komunalnych i nieczystości płynnych oraz przeprowadzanie kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska, wymaganych postanowieniami w art. 379 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska;
- 7) zamieszczanie w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu wymaganych informacji o stanie środowiska.

* * *

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura NIK w Białymstoku, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Wójta w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, lub o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku, umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o której mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli
z up.
Agata Katarzyna Ciupa
WICEDYREKTOR